

A PERFECT MATCH ?

Evaluatie van het sportproject van
de Stedenband Haarlem-Mutare
door Aad van der Meer 9 juli 2005.

Inhoud

Voorwoord en doelen van de evaluatie-opdracht	4
Inleiding	5
Bestudeerde en gebruikte documentatie	7
Bezoeken en gespreksverslagen	8
Observaties	18
Conclusies	19
Aanbevelingen	24
Slot en samenvattende conclusie	29

Deze uitgave kwam tot stand met steun van:

Interkerkelijke organisatie voor
ontwikkelingssamenwerking
e-mail: info@icco.nl

Stichting Stedenband Haarlem-Mutare
e-mail: mutare@antenna.nl

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Advies en Organisatie bureau Meer Mens
e-mail: info@meermens.org

Vereniging Nederlandse Gemeenten International
e-mail: vng-international@vng.nl

Mutare Haarlem Sport leaders
e-mail: m-joseph@antenna.nl

Gemeente Haarlem

Nationale Commissie voor Internationale
Samenwerking en Duurzame Ontwikkeling
e-mail: info@ncdo.nl

Johan Cruyff Foundation
e-mail: info@cruyff-foundation.org

Vormgeving: Richard Lagerweij
Productie: Grafisch Buro Haarlem

Voorwoord en doelen van de evaluatie-opdracht

Half juni 2005 werd ik door Wendy Raaphorst, coördinator van het sportproject binnen de Stedenband Haarlem-Mutare, gevraagd voor het uitvoeren van een evaluatie van het sportproject in opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

Door het omzetten van een aantal zaken kon ik me hiervoor vrijmaken en op korte termijn zat ik bij de mensen van de Stedenband in Haarlem om de tafel voor het uitwerken van de doelen en verwachte vragen binnen deze evaluatie. Dit pakket van doelen, vragen en opdrachten stelde ik zo in goed overleg samen met Wendy Raaphorst, Dik Bol en Cees Versteeg van de Stedenband.

Uit Zimbabwe kregen we input hiervoor van Cees Meijer de stedenbandcoördinator in Mutare en van Miriam Creijghton de junior expert die tot september 2005 in Mutare aan het project verbonden is.

Van VWS kregen we via Bart Ooijen een korte en heldere uiteenzetting van de verwachtingen voor deze evaluatie.

Hoofdvraag daarbij is:

- heeft het project opgeleverd wat het zou moeten opleveren?

Daaraan gekoppeld zijn de volgende nadere vragen geformuleerd:

- wat zijn de resultaten van het project?
- welke processen hebben er zoal gespeeld?
- waarom zijn er afwijkingen opgetreden van het oorspronkelijke voorstel en wat zijn de complicerende factoren geweest?
- wat kunnen andere stakeholders als de gemeente Haarlem, andere subsidiegevers en VWS zelf van dit sportproject leren?

Deze vragen werden natuurlijk getoetst aan en gebaseerd op de oorspronkelijke doelen. Om die precies te bepalen valt nog niet helemaal mee want naast officieel omschreven doelen zijn er in tal van stukken en documenten anders omschreven nevendoele en verwachtingen geformuleerd.

Officieel hoofddoel van het sportproject is het inbedden van sport in de lokale gemeentelijke structuur van Mutare. Dit wordt vormgegeven door vier subdoelstellingen t.w.:

1. het bevorderen van een integrale visie op sport en ontwikkelingssamenwerking
2. het bevorderen van deskundigheid in sport
3. het bevorderen van voldoende faciliteiten en materialen ten behoeve van sportbeoefening
4. het bevorderen van het mondiaal bewustzijn bij de inwoners van Haarlem en Mutare.

Kernaspecten die hieruit aan de orde moeten komen hadden te maken met de Context, Planning, Impact, Duurzaamheid, Verzelfstandiging, Draagvlakversterking (hier en daar), Toekomst en Hoe nu verder?

Op basis van dit begrippenkader begon ik mijn werk. Eerst met het lezen van heel veel documentatie over het sportproject en de Stedenband. Ik moest dat doen in een snelkookpanaanpak. Zondag 25 juni vertrok ik naar Zimbabwe.

Aad van der Meer

Meer Mens, Advies en Organisatie

Inleiding

Dit is het rapport van een evaluatie van een sportproject. Een sportproject in Zimbabwe, één van de meest neergaande landen van de wereld. Een land met een dictator waarvoor geen grenzen in inhumaan handelen meer lijken te bestaan. In deze korte inleiding probeer ik dan ook de context te beschrijven waarin het sportproject zich afspeelt en waarin de mensen van het sportproject dagelijks moeten opereren. Ik begin met de sportcontext.

De sportcontext

Sport is belangrijk, sport is in. Honderden miljoenen mensen over de hele wereld genieten dagelijks op één of andere manier van sport.

Dit jaar 2005 hebben de Verenigde Naties uitgeroepen tot het jaar van Sport en Lichamelijke Opvoeding.

De VN willen sport wereldwijd in de schijnwerpers zetten, zowel in het rijke westen als in de ontwikkelingslanden. Dit is een impliciete erkenning van de VN dat sport als middel gehanteerd kan worden om mensen met een verschillende sociale en culturele achtergrond dichter bij elkaar te brengen en daarmee gemeenschappen hechter te maken. Meer en meer wordt het geloof dat sport processen van democratisering en verbredening bevordert een realistisch concept.

Een onlangs gehouden internationale conferentie over

Sport en Ontwikkelingssamenwerking in Zambia heeft dat nogmaals onderstreept.

De waarde van sport ligt in de kracht – door de universele acceptatie van de waarden en normen van sport – om menselijke waardigheid te promoten, een gevoel te geven bij de wereld te horen en gemeenschapszin te bevorderen. Respect hebben voor anderen, accepteren van regels, leren omgaan met winnen en verliezen. Dit zijn vaardigheden die je leert door sport en die ook essentieel zijn in een samenleving.

Kofi Annan, de Secretaris Generaal van de Verenigde Naties, zei ter gelegenheid van het VN jaar van de sport: 'Sport is a universal language that can bring people together, no matter their origin, background, religious beliefs or economic status'.

De context van Zimbabwe

Zimbabwe is na de onafhankelijkheid in 1980 alleen maar achteruit gegaan al heeft het heel lang geduurd voordat de wereld dat door had. Nooit is Robert Mugabe, één van de bevrijders van het verwerpelijke blanke regime van Ian Smith, echt in de mening van de bevolking geïnteresseerd geweest. Hij is de welvaart gaan uitdelen en heeft leuke dingen gedaan voor arme mensen. Onderwijs en gezondheidszorg verbeterden sterk en werden gratis toegankelijk. Voor een echte vorm van democratie was echter geen belangstelling. Jaren van geldverspilling, corruptie en fout economisch beleid brachten Zimbabwe, 'de broodmand van Afrika', langzaam maar zeker aan de bedelstaf. Eind jaren negentig is het echt mis gegaan. Mugabe verloor internationaal krediet door zijn inhumane aanvallen op homoseksuelen die hij als lager dan varkens noemde. In 2000 kreeg zijn partij ZANU PF een grote klap te verduren. De kort daarvoor opgerichte oppositiepartij MDC slaagde erin om de bevolking te overtuigen NEE te zeggen tegen Mugabe bij een referendum over een nieuwe grondwet. Mugabe reageerde furieus, zeker toen zijn partij later dat jaar bijna de Parlementsverkiezingen verloor van MDC. Met inzet van war-veteranen en radicale partijjongeren nam hij wraak op witte boeren en zette de meeste van hen binnen een jaar gewelddadig van hun boerderijen. Vrijheden werden verder ingeperkt, mensenrechtenorganisaties sterk bekritiseerd en steeds meer arrestaties

Gevolgen van de operatie "Murambatsvina"

en martelingen zorgden voor een sfeer van intimidatie. De aanloop naar de presidentsverkiezingen van maart 2002 verliepen zeer gewelddadig en alleen met heel veel intimidatie, geweld en fraude bleef Mugabe aan. De economie stortte vervolgens totaal in, bedrijven sloten, internationaal vertrouwen verdween, de inflatie liep op tot astronomische cijfers en de greep op de bevolking en het geweld richting de voorvechters van democratie namen nog meer toe.

Door het volledig instorten van de landbouw en ook nog droogte ontstond er hongersnood op grote schaal.

De oppositiekrant verdween, beperkende NGO wetgeving werd uitgevaardigd en de oppositie iedere toegang tot de media ontzegt.

Die neergaande spiraal ging zo verder tot nieuwe parlementsverkiezingen in maart 2005 waarin Mugabe's partij weer door heel veel fraude de verkiezingen won met een zichzelf toegerekende overweldigende meerderheid.

Waar veel mensen hoopten dat Mugabe zich nu even koest zou houden pakte het geheel anders uit.

Het sportproject

In deze context is de gemeente Haarlem in het midden van de negentiger jaren een Stedenband aangegaan met de gemeente Mutare. Een stedenband gericht op een duurzaam Mutare en een duurzaam Haarlem. Wederkerigheid en aan elkaar leren is een belangrijk element hierin. Voor Haarlem is Mutare het venster op de Derde Wereld. Het is een middel om belangstelling, solidariteit, bewustwording en ontwikkeling tussen twee gemeenschappen vorm en inhoud te geven. Voor Mutare is het de band met een andere stad in de wereld die echt geïnteresseerd is in het welzijn van haar inwoners. In deze context staat ook het sportproject van de Stedenband Haarlem Mutare. Een project dat in de Stedenbandactiviteiten een belangrijke plaats inneemt en ook wel het bekendst is geworden.

In Mei en Juni van 2005 hebben oproerpolitie en veegploegen alle zonder vergunning neergezette huisjes, winkeltjes en straatverkooppunten in alle townships en stadscentra weggebuldoerd en de mensen verjaagd (ook in Mutare). Bij elkaar zijn vele honderdduizenden mensen verdreven naar de rural areas.

Een omgekeerde Tsunami wordt het hier wel genoemd en het ziet er zo uit ook. Mugabe zal binnenkort wel een keer dood gaan. Zeker is dat hij een land achterlaat in een diepe crisis en chaos.

Hoofddoel is het inbedden van sport in de lokale gemeentelijke structuur van Mutare. Drager van het project is de Mutare Haarlem Sportleiders organisatie (MHS). Een krachtige organisatie van jonge sportleiders die community sport geven, de lokale sport-infrastructuur verbeteren door het oprichten van clubs en sport in Mutare zoveel mogelijk proberen te promoten. Vanuit Haarlem wordt het project ondersteund door een junior deskundige en twee starters die door ICCO zijn uitgezonden. Vanuit Nederland is er steun van de Werkgroep Sport van de Stedenband en van een enthousiast team op het kantoor in Haarlem. Een stedenband en een sportproject in een zeer moeilijke politieke situatie. Haarlem kiest ervoor en dat is te prijzen. Een makkelijke weg is het niet.

Inschrijving deelnemers 10 km. race

Bestudeerde en gebruikte documentatie

- Boekje 'A perfect match'
- Brainstormnotitie over 'terms of reference' evaluatie vanuit Stedenband
- Reactie en aanvullingen op brainstormnotitie door Cees Meijer.
- Werkplan 2005 Werkgroep Sport Stedenband Haarlem/Mutare
- Werkplan MHS 2005
- Memorandum of Understanding tussen gemeente Mutare en betrokken partijen
- Stedenbandkranten van april en juni 2005
- Slotrapport van Cees Versteeg
- LA21 Sports Sector Action Plan 2005
- Subsidie-aanvraag februari 2003 Gemeente Haarlem voor het sportproject
- Inhoudelijke eindrapportage Ministerie VWS april 2005
- Kopie overeenkomst met VNG
- Inhoudelijke eindrapportage VNG april 2005
- Begroting en financiële rapportage 2003/2004
- Bijdrage strategiediscussie toekomst Sportproject door Cees Versteeg (juni 2005)
- Advertentie junior expert ICCO
- Kopieën van ICCO projectbehandelingsdocumenten m.b.t. junior expert en starters
- Artikel Supporter (november 2003) 'Making Sport Work' van Shupayi Mpunge
- Artikel 'The role of sport in Development and Peace Promotion' van Adolf Ogi
- Mutare-Haarlem Football in the Community Scheme Proposal
- Evaluatie sportproject 2002 door Judith van Leeuwen
- Alive and Kicking – over het maken van leren ballen en inkomen
- Syllabus van Ministry of Education Zimbabwe over Physical Education en Sport op scholen
- Overzicht van alle sportleiders
- Planningsoverzicht MHS 2006
- Organogram en informatie over LA 21
- Kwartaalverlag Stedenbandactiviteiten in Mutare 1e kwartaal 2005

Bezoeken en gespreksverslagen

Verslagen van de diverse gesprekken, ontmoetingen en vergaderingen die ik in het kader van het programma had en bezoeken die ik aflegde.

Maandag 27 juni

In Harare afgehaald door Cees Meijer, de in Mutare gestationeerde coördinator van de Stedenband Haarlem Mutare. Dat was uit het oogpunt van vervoer natuurlijk heel prettig en gemakkelijk en we konden de hele tocht naar Mutare meteen ook goed vullen met voorgesprekken. Gesprekken over de situatie in Zimbabwe, over het sportproject en over onszelf want het is natuurlijk goed om elkaar een beetje te leren kennen voorafgaande aan zo'n intensieve week met elkaar.

Voordat we het wisten waren we in Mutare.

's Avonds meteen verwelkomd door de junior expert Miriam Creijghton en de starters Bianca Blom en Tobias Wulffraat. We zijn samen gaan eten en dat helpt vaak om even op een gezellige manier kennis te maken en wat van elkaar te weten te komen.

Geïnformeerd en met zin in de klus stapte ik die avond mijn Mutarese bed in.

Cees Meijer

Dinsdag 28 juni

Eerst een gesprek met Mr. Mapurisa, hoofd Community Services Mutare.

Deze aardige man had weinig tijd omdat het tentenkamp dat op een sportveld achter zijn kantoor was opgericht voor de ontruimde mensen om zijn grote aandacht en prioriteit vroeg. Toch was het duidelijk dat hij enorm veel bewondering en waardering had voor het sportproject dat volgens hem een enorme impact heeft. Hij beklagde zich erover dat hij door de ontruiming nu dingen moet doen die eigenlijk schandelijk zijn. Politieke beslissingen van hogerhand, zei hij. Het is duidelijk dat de City Council in Mutare en haar afdelingen niet blij is met wat er gebeurt.

Mr. Mapurisa bood zelf aan om hem aan het einde van mijn programma nog een keer, en dan uitgebreider te spreken. Zeer positief dat aanbod. Accepted!

Na dit gesprek hadden we korte introductie-ontmoetingen met Mr. Chris Mukonowatsauka (community service officer) en Mr. Norman Nyaude (sports officer). Op het kantoor van Mutare Haarlem Sportleaders - MHS (ook in het gebouw van het Community Service Department) ontmoette ik verder de MHS voorzitter Joseph Nyakuomba.

Met elkaar gingen we naar een andere afdeling van Community Services Mutare waar we een goed gesprek hadden met Mr. Mundoma en Mrs. Sonia Manyamwe

die mede verantwoordelijk zijn voor de aanleg en het onderhoud van de sportfaciliteiten in Mutare. Daar werden me in geuren en kleuren de waterproblemen op het geplande voetbalveld van het Chikanga sportcomplex uit de doeken gedaan. In het begin waren er grote problemen dit onder de knie te krijgen en de jonge onervaren lokale aannemer kon dit niet oplossen. Toen is er een expert uit Mutare bijgehaald maar nog was het niet goed. De Nederlandse expert Jeroen van de Kuijp gaf uiteindelijk goede bruikbare adviezen en het werk is nu dan ook in die richting aangepakt met een ambitieus drainage systeem. Dat moet nu worden afgemaakt maar het geld is daarvoor bijna op.

Het was een beetje een zuchtende presentatie van deze mensen. "We wilden machines gebruiken maar de machines zijn oud en gingen stuk, nu moeten we machines huren maar er is geen geld" Heel begrijpelijk allemaal maar zo fatalistisch en energieloos gebracht dat je er zelf bijna moedeloos van wordt.

Het is duidelijk dat deze afdeling onderbezet is. De hele stad Mutare heeft maar 90 mensen voor totaalonderhoud, van groen, plantsoenen, bomen en sportvelden. Bij het werk dat gedaan wordt is ook stagnatie door gebrek aan vervoer (fuel) en gebrek aan supervisie, planning en aansturing.

We besloten om ons gesprek voort te zetten op het Chikanga Sportcomplex zelf. Daar heb ik een heel gemengd

gevoel aan overgehouden.

Het goede van dit sportcomplex is dat het een multifunctioneel complex is dat mooi is aangelegd in een wijk zonder sportfaciliteiten. Het zou dus zeker in een behoefte kunnen voorzien als het klaar was. Maar die laatste stappen moeten worden gezet. Het complex oogt echt onaf maar daar moet doorheen gekeken worden. De belangrijkste dingen die nog moeten gebeuren zijn het afmaken van de drainage, het afvoeren van de grond uit de gegraven drainagekanalen en het afronden van het voetbalveld. Een aanvraag voor de afronding van

Chikanga Sportcomplex, drainagewerk

Woensdag 29 juni

Een echte afspraken dag.

De eerste afspraak was bij Mr. Mpfu van de Sport and Recreation Committee (SRC). Hij is daar regionaal coördinator voor Manicaland.

De SRC is een overheidsafdeling die uitgezet centraal beleid op sportgebied implementeert en monitort en de centrale overheid adviseert over verdere beleidsstappen en programma's. Uitgangspunt voor SRC is dat sport niet alleen met recreatie te maken heeft maar ook met de ontwikkeling van mensen als geheel.

Programma's die SRC uitvoert zijn: YES – Youth Education through Sport, National Youth Games, Sport for Disabled People, Women and Sport.

Het bezoek was enigszins geladen omdat SRC nog steeds geen certificering heeft verstrekt voor de opleiding van sportleider. MutareHaarlemSportleaders (MHS) wil erkenning van hun status als sportleider via een certificaat, maar wel met behoud van hun autonomie als organisatie. Bovendien blijft SRC een overheidslichaam en met de overheid en jeugd is het in Zimbabwe tegenwoordig heel erg oppassen. Het kan echt alle kanten op gaan. Het bestaan van jeugdteams en jeugdbrigades zijn daar voorbeelden van. Er was al gehint om MHS aan het Ministerie van Jeugd en Gender te koppelen. Onder dat ministerie vallen de jeugdbrigades dus dat is geen goede zaak.

dit complex is naar Haarlem gestuurd. Mijn gevoel is dat het goed zou zijn als dit nu eens afgerond zou worden maar dan moeten er wel garanties zijn voor het onderhoud via toezeggingen van Community Service en het ontwikkelen van een onderhoudsplan voor klein gebruiksonderhoud en groot onderhoud. Ook zou een serieuze poging ondernomen kunnen worden om het geheel mooier voor het oog te maken. Ik kom hier in de aanbevelingen op terug.

Een bezoek aan het grote Sakubva stadion maakte nog eens duidelijk dat er best veel behoefte is aan extra sportfaciliteiten. De redelijke goede grasmat gaat sterk achteruit door overgebruik. We bezochten een populair tafeltenniscentrum annex sportzaal voor aerobics en jongerenwerk.

De rit door Sakubva was zeer aangrijpend. Alsof er hier ook een Tsunami had plaatsgevonden. Als dwazen is de politie ook hier door deze township gegaan en heeft alle illegale huisjes, krotjes en winkeltjes met de grond gelijk gemaakt.

In Mutare alleen al zijn zo 30.000 families plotseling dakloos geraakt midden in het winterseizoen hier. Dit zijn onbegrijpelijke acties van een wrede onderdrukker, anders kan het niet worden gezegd. Op de terugweg passeerden we diverse kleine sportveldjes. Meestal slecht onderhouden maar wel in gebruik en uitnodigend dichtbij de mensen.

Mr. Mpfu's algemene indruk en oordeel van het sportproject is positief. Het betekent veel voor Mutare als stad. Sportvoorzieningen zijn verbeterd, er is meer aandacht voor sport in de stad, er gebeurt ook meer op sportgebied.

De vrijwilligers (starters nu) hebben het prima gedaan, met name ook op de scholen waar ze er samen met Cees Versteeg in zijn geslaagd om binnen het vak Psychical Education een frisse wind te laten waaien.

De reis naar Haarlem door 4 sportleiders in 2004 wordt door hem ook als zeer positief ervaren. Zijn idee van meer community clubs in de wijken bleek in Nederland al te bestaan bijvoorbeeld.

Dingen die hij er bovendien vindt steken zijn het sportcomplex in Chikanga (er was daar niets en nu een multifunctionele opzet) en natuurlijk het sportleidersconcept op zich.

Problemen blijven de tekorten aan middelen. Ook moet de uitstraling beter worden naar andere delen van Manicaland vindt hij.

Op het gebied van zelfstandigheid na 'Haarlem' vindt Mpfu dat er gewerkt moet worden aan een goede vermarkting van het programma. Ook lokaal is er volgens hem de wil om meer te gaan bijdragen maar het blijft onzeker. Hij pleit er sterk voor om het sportleidersprogramma een nationaal programma te maken. Dan

kan het ook meer uitstraling krijgen voor mogelijke financiers.

De zeer gewenste certificering kwam ook ter sprake. Er worden door SRC wel deelcertificaten verstrekt maar nog geen certificering van een MHS diploma. Dat zal ook moeilijk worden zei Mpofu want sommige sportleiders die in het veld wonderen verrichten zijn schriftelijk niet goed en slagen gewoon niet voor zoiets. De vraag van hun status blijft dus nog steeds onduidelijk.

Mpofu zou graag een nieuwe weg zien richting sportbonden. Die zouden sportleiders meer kunnen gaan recruterend, trainen en financieren.

Een meer individuele aanpak dus. Volgens Mpofu moeten er rond de sportleiders inderdaad keuzes worden gemaakt want je kan niet altijd leven als vrijwilliger. Erkenning, upscaling, allemaal vragen. Als je daar dan ook nog de gewenste autonomie naast zet dan zitten we bij een hogere beleidsdiscussie (de politiek dus). Daar adviseren wij weer bij en dan is de cirkel m.b.t. de rol van de SRC weer rond. Het getekende MOU vindt Mpofu een stap in de goede richting. Er is nu meer duidelijkheid over posities en op basis hiervan zou een goede structuur opgezet kunnen worden.

De volgende afspraak was bij Mr. Segura, verantwoordelijk voor schoolsport op het Ministry of Education. Ook hij was zeer lovend over het sportproject en over het werk van de sportleiders, vrijwillers, Cees Versteeg en Miriam.

Het betaalt zich uit, zegt hij. Veel nieuwe dingen zijn

Cees Versteeg

op de scholen geïntroduceerd. Men heeft er mee kennis kunnen maken. Nu is er geen teaching zelf meer maar meer overdracht via workshops aan belangstellende teachers. Mr. Segura is groot voorstander ook van meer atletenclubs in alle wijken. Een prachtig initiatief! Ik kreeg uitleg van hem over de plannen met het P.E. onderwijs op primary schools en secondary schools. Minder speciale P.E teachers komen er en meer P.E. werk via gewone teachers. Daar ligt een prachtig veld open voor training door sportleiders via workshops, clinics e.d.. Zwakte hierbij is weer (het oude liedje) dat

hier weinig vergoedingsmogelijkheden van de scholen naar de sportleiders voor beschikbaar zijn.

Mr. Segura vindt het jammer als de vrijwillers zouden vertrekken. Die deden ook heel goed werk, zei hij. Te kort zelfs. Ik zou ze per groep graag 9 of 12 maanden hebben gehad. Nu zijn ze net ingewerkt en dan gaan ze weer weg.

Speciale aandacht vraagt hij voor trainingen naar scholen over onderhoud van sportmaterialen. Er zijn zo weinig materialen en bij goed onderhoud is er zoveel te winnen.

Het Ministerie van Onderwijs gaat het MOU nu tekenen. Het was een persoonlijk punt van zijn voorganger dat daar nog geen handtekening onder stond.

Tenslotte werd Bulawayo genoemd als stad waar veel sportfaciliteiten zijn en een zeer positieve gerichtheid van de City Council op sport. Misschien een exposure waard? Een vriendelijke man Mr. Segura, met charisma ook.

In de middag was ik op het kantoor van MHS op het Community Service Department. Eerst sprak ik daar met Mr. Chris Mukonowatsauka (verder Chris in dit verslag) Community Service Officer van de gemeente Mutare.

Ook Chris was tevreden over het verloop van het sportproject en de geboekte resultaten. Mutare heeft met nog 2 steden in de wereld een stedenband (in Canada en in Engeland) maar dit is bij verre 'the most vibrant one'. Hij vindt het jammer dat het wardsysteem (werken per politiek kiesdistrict) niets geworden is. Ook vindt hij dat de betrokkenheid van de communities laag is. Chris schat dat niet meer dan 20.000 van de 200.000 Mutarezen op één of andere manier bij het sportproject betrokken zijn geweest. Festivals organiseren (hoe goed en leuk ook) zijn geen community activiteiten.

Community betrokkenheid is dagelijks nodig. Hij twijfelt ook of het sportleidersconcept wel echt gedragen wordt door de Mutarese gemeenschap. Daarvoor is de spreiding van de sportleiders over de stad nog te dun. Focus zou meer moeten liggen op de periode na school. Dan is er sportaanbod nodig.

Als hoofdverantwoordelijke voor onderhoud van velden en stadions praat ik lang met Chris over de situatie bij het Chikanga sportcomplex.

Als het geheel gereed zou komen dan verzekerde hij me dat het zal worden onderhouden. Het complex zal een enorme uitstraling hebben en het voorziet in een enorme behoefte. Waarom dan dat trage verloop nu, vroeg ik hem. Iets wat niet af is, is moeilijk te onderhouden zei hij en zo wordt het ervaren nu.

De volgende persoon op mijn lijstje was Norman Nyauke, beleidsmedewerker Sport bij de gemeente Mutare. Een prima vent die vanuit de gemeente o.a. verantwoordelijk is voor het sportleidersprogramma, de stakeholdersgroep en voor YES (Youth Education through Sport).

Norman vindt het een uniek project en wie dat uitgebreid toegelicht wil hebben verwijs ik naar blz. 58 van het boekje 'A Perfect Match'.

Een zwak punt is de lage vergoeding die de sportleiders krijgen waardoor het gevaar van vertrek bij een mooi aanbod natuurlijk steeds aanwezig is.

Norman vindt het sportproject het sterkste programma in de City Link. We zijn er echt in geslaagd om in Mutare veel mensen aan het sporten te krijgen en veel mensen in Mutare weten ook dat de Haarlem Mutare Citylink daarbij betrokken is. Cees Versteeg liet sporters ontdekken wat ze kunnen en ze deden het ook. Ook Miriam doet veel goed werk als gedreven junior expert. Norman vindt wel dat er meer focus moet komen op de communities. Een focus waarbij niet alleen sport naar de mensen wordt gebracht maar ook aandacht voor andere problemen als verslavingen, werkloosheid e.d. aan de orde kunnen komen. Uitgebreid sprak ik met hem over mogelijkheden voor MHS om op zichzelf verder te gaan zonder steun van Haarlem en zonder starters en deskundigen. Dat is terug te vinden bij dat onderdeel verderop in dit rapport.

Mijn laatste gesprekspartner van deze dag voordat ik lopend naar mijn hotel terug zou gaan was Joseph Nyakuromba, de voorzitter van de Mutare Harlem Sportleaders (MHS). Niet de minste om mee af te sluiten. Joseph is een zeer energieke en getalenteerde sportleider die heel veel coördinerende eigenschappen heeft en de

Joseph Nyakuromba

zaak op het kantoor van MHS in feite allemaal runt. Het spreekt vanzelf dat deze motor van de club heel positief is over het project. Het Haarlem Mutare Sportproject en MHS zijn volgens hem hoekstenen van community development in Mutare. Sinds 2000 hebben we bijna 100 jonge mensen opgeleid en getraind. Zo'n 50 daarvan zijn echt sportleider geworden. De anderen hebben dat niet compleet gehaald maar profiteerden wel van het stuk training dat ze aangeboden kregen. Ook zij

kunnen daar hun voordeel mee doen voor de gemeenschap waar ze deel van uitmaken. Het sportproject heeft veel vertrouwen gekweekt en, zegt Joseph, het is een belangrijk project geworden voor Mutare en Zimbabwe.

Het leven van veel mensen heeft door het project een andere invulling gekregen. Voor sommigen heeft het zelfs een therapeutische werking. Met name als je voelt dat er eindelijk iets in je leven komt om je voor in te zetten. Dat je eindelijk als mens mee gaat tellen.

Miriam Creighton

Als grootste successen ziet hij de capacity building van jonge mensen, het langzaam groeien van besef om materialen te onderhouden, het sportleidersconcept op zich en de ontwikkeling van sport in de regio Mutare. Grote problemen zijn volgens hem het ontbreken van de legale status, de nog zwakke beleidsontwikkeling binnen MHS en het MOU tussen alle 5 stakeholders in Mutare die op zich wel goed is maar zaken toch langzamer laat gaan. Tenslotte noemt hij het probleem rond de faciliteiten die maar niet opschieten. Zowel in Hobhouse als bij het Chikanga sportcomplex moeten zaken worden afgemaakt.

Ook met Joseph praat ik lang over de toekomst van het project.

Wat doet MHS als het tijdperk Haarlem en de vrijwilligers voorbij is? Hoe financier je dan je zaken, hoe ga je door en is het dan niet tijd voor een andere aanpak? Een NGO aanpak misschien? Dit komt verder terug onder de gedeeltes over de 'way forward'.

Van Sakubva weer teruggelopen naar Mount View hotel. 45 minuten de heuvel op bij gebrek aan taxi's en plek in commuters. Bijna alle auto's in Mutare staan nu stil. Zimbabwe ligt vrijwel droog.

Donderdag 30 juni

Een trainingssessie meegemaakt van de trainees sportleiders in volleybal. Goed georganiseerd door Bianca die leuke en gevarieerde trainingsstof aanreikte. Een aantal advanced sportleiders komen hier ook bij en dragen op die manier ook weer een stukje bij aan de training van de nieuwe garde.

Hierna had ik een gesprek met twee sportleiders in training - Fernisia Makande en Shepard Kariramombe. Op de vraag waarom ze sportleider willen worden waren ze heel uitgesproken. Allebei zeiden ze volmondig dat ze de jeugd in hun community verder willen helpen op het gebied van sport en een ander leven. Zelf ook met positieve dingen bezig zijn was een belangrijke drijfveer. Fernisia voegde daar ook nog aan toe dat ze graag meer sporten wil beheersen en overdragen. Sheperd vertelde dat een paar jaar geleden in Hobhouse nauwelijks sportactiviteiten waren en dat dat nu veel beter is. In Dangamvura, zei Fernisia, is er altijd wel wat aan sport gedaan maar nu toch veel intensiever.

Fernisia is nu 12 maanden in training en Sheperd 6 maanden. Ze vinden het geweldig. Fernisia is ook nog Peer educator in het andere City Link programma en juist dat kan ze prima combineren met het sportwerk. Eerst informatie dan sport, het werkt prima. Sheperd vertelde dat hij ook activiteiten doet met kleine kinderen met traditionele hulpmiddelen en speelmaterialen. Fernisia vertelde dat er duidelijk meer vrouwen komen bij de nieuwe sportleiders. Het kan gewoon, volgens haar zijn er geen belemmeringen. Just do it! is een slogan die vrouwen hier ook meer zouden moeten volgen.

Ondanks hun enthousiasme vinden ze het ontbreken van een behoorlijk salaris best een groot probleem. Sheperd zei alleen weg te gaan voor een baan als hij daar ook nog bij zou mogen sporten en sportleiderswerk doen. Fernisia zei - Nooit! In haar leven heeft ze nog nooit zoveel voldoening gevoelt als bij dit werk.

Maar wat meer inkomen zou het wel iets gemakkelijker maken.

's Avonds gegeten en lang gesproken met de dynamische junior expert Miriam Creighton. Een enorm leuke en energieke meid die echt met hart en ziel aan het sportproject werkt en dat al een tijd doet want voor haar

junior expert - baan was ze ook al 2 termijnen voluenteer bij het sportproject.

We spraken over de planning die op werkniveau echt beter moet en ook beter gemonitord moet worden. Mensen mogen in positieve zin best afgerekend worden op hun activiteiten. We spraken ook over mogelijkheden de community activiteiten meer te koppelen aan probleemgroepen in de wijken zoals drugs en alcoholverslaafden. Miriam werkt aan een totaaloverzicht van alle sportleiders. Namen, wanneer ze instroomden, afhaakten en/of hun erkenning kregen echt sportleider te zijn. Dat krijg ik nog mee voor vertrek.

Op de scholen blijft de jaloezie van de teachers toch parten spelen. Dat is heel jammer want daardoor is de duurzaamheid op dat niveau wat minder.

De bekendheid van het sportproject in Mutare is echt groot. HARLEM wordt er vaak naar ze geroepen en HARLEM is een begrip. De impact op de gemeenschappen in en rond Mutare is volgens Miriam heel groot.

Shepard Kariramombe

Ondanks dat Miriam een bezige bij is die veel doet en veel aankan wil ze toch niet alles naar zich toetrekken. De sportleiders moeten het in eerste instantie doen. Ze deelt mijn voorlopige gevoel over het Chikanga sportcomplex. Prima om het af te maken maar dan moet er wel minstens een commitment of duidelijke inspanningsverplichting aanwezig zijn dat het geheel ook onderhouden zal worden.

Miriam vertrekt eind Augustus. Ik denk dat ze het sportproject in Mutare heel erg zal missen, en andersom ook. Die kleine blonde Hollandse die zich de kaas niet van het brood laat eten heeft indruk gemaakt!

Vrijdag 1 juli

Vanaf negen uur 's ochtends een vergadering mee-gemaakt van de stakeholders in het sportproject. Aanwezig waren mensen van de SRC, Community Service Department, City Link en LA 21. Joseph, Norman, Cees, Miriam en Mr. Mporu van SRC. Aan de orde kwamen o.a.:

Het Chikanga sportcomplex: de noodzaak is er, werd door iedereen bevestigd, om dit nu af te maken. Maar het was ook duidelijk dat er dan een soort van onderhoudsgarantie moet zijn vanuit de City Council en Community Service Department. Dat is cruciaal. Er werd gesproken over de keuze – professioneel voetbalveld of een trapveld voor social soccer. Bij het eerste is goede berekening nodig. Ik wees op de (drip) irrigatiespecialist uit Bulawayo Dhr. Piet te Velde adres: Sable Road. Een man van ingenieuze low costs solutions.

MOU: Ministry of Education wil nu tekenen. Het is nu zaak om dit momentum dan ook te gebruiken en hen nu echt te laten ondertekenen.

Bankaccount MHS: zodra de MOU is ondertekend kan dat worden afgerond.

2005 MHS Action Plan monitoring: tot nu toe is er door het bestuur minder vergaderd dan gepland, de geplande workshops zijn gehouden en de community sport activiteiten zijn een vaststaand en doorgaand gegeven. 30 jonge mensen zijn nu in het trainee programma voor sportleider.

Special events tot nu toe dit jaar waren Women and sport festival, voetbaltoernooi, Multi Sport Festival, Youth Games (in voorbereiding), Challenge Day. Ook nog diverse handbal, volleybal en hockey toernooien. De Internetfaciliteiten zijn nu o.k.

De situatie rond sport equipment is ook beter nu mede door de container uit Nederland met spullen voor de City Link activiteiten.

Speciale aandacht werd nog gevraagd voor het programma voor Vrouwen en Sport. Het blijft knokken om als vrouw dezelfde dingen te doen als een man in Zimbabwe. Zo'n programma helpt daar gewoon bij.

Youth games preparations lopen voorspoedig. Deze nationale spelen worden van 16-22 augustus gehouden en alle menskracht, alle sportclubs en alle medewerking worden ingezet voor de organisatie. Hoofdverantwoordelijke hiervoor is de SRC. De vrijwilligers Bianca en Tobias worden speciaal ook gevraagd om mee te doen vanwege hun specifieke kennis van hun sporten volleybal en basketbal.

Challenge Day was een groot succes met 32.800 deelnemers in Mutare (13% van de bevolking) en 4222 deelnemers in Haarlem (3% van de bevolking).

Miriam dringt er bij de MHS mensen op aan om de ervaringen met Challenge Day te verzamelen in een evaluatie en dat goed op te slaan als basisdraaiboek voor

2007.

Funding van MHS is vanaf 1 januari 2005 funding door Johan Cruijff Foundation. De gewaardeerde financiering door het Ministerie van VWS is daarmee overgenomen. Ieder nadeel heeft zijn voordeel, blijkt maar weer.

De uitleen van sportequipment is een laatste punt. Het is nog steeds zoeken naar een systeem waarbij men sportmiddelen kan uitleenen en ze dan ook in goede staat terug komen. Dit zou toch meer een taak van de sportbonden moeten worden. Duidelijk is dat gebrek aan sportmiddelen het ontwikkelen van sport in brede zin in de weg staat.

's Middags stond Community Sport in Hobhouse op het programma. Hobhouse een nieuwe township kilometers ver buiten Mutare in heuvelachtig terrein. Bij gebrek aan fuel en vervoer ben ik samen met Tobias en Miriam toen maar op de mountainbike gestapt. Een prachtige ervaring maar ik voel mijn spieren nu nog want het was hard werken in die heuvels.

Het Community Sport programma in Hobhouse was echt indrukwekkend.

Weer ontmoette ik Sheperd Kariramombe de sportleider die heel goed is in het doen van kleine sport en spel met groepen kinderen in de leeftijd van 5 tot pakweg 10 jaar. Wat ik zag overtrof mijn stoutste verwachtingen.

Zonder problemen hield hij 30 jonge kinderen uit deze wijk op een energieke manier bezig met allerlei ontspannende spelletjes waarbij reactie, concentratie, behendigheid en snelheid aan bod komen. De kinderen genoten en Sheperd genoot van zijn werk en van de reacties van de kinderen. Een prachtig tweespel van hem met de kinderen van de groep op een simpel zandveldje in Hobhouse. Een andere groep oudere jongens kreeg voetbaltraining. Hier was Tobias mee actief samen met een beginnende sportleider. Het is de bedoeling dat het een voetbalclub gaat worden deze groep en daar werken ze nu naar toe.

Het zandveldje waar ik zojuist over sprak is bedoeld om het echte voetbalveld van Hobhouse te worden. Dat kan ook, de locatie is prachtig en de grond voor de toplaag is al maanden in bergen aanwezig. Het is 'gewoon' een zaak van menskracht, middelen, fuel en een beetje prioriteit geven aan het gereed komen van een veld waar mensen in een zeer afgelegen wijk, waar heel weinig faciliteiten zijn, van kunnen profiteren. Daar moet hoognodig aandacht aan besteed worden en de mensen van Community Service moeten blijvend op hun huid worden gezeten om dit nu eindelijk eens af te maken. Het enthousiasme van de 60 aanwezige, hard sportende jongeren deze middag heeft me dat alleen nog maar extra duidelijk gemaakt.

Zaterdag 2 juli

Eerst in relatie tot mijn vervoer terug naar Harare een leuk gesprek gehad met Mrs. Synodia Mahachi, de nieuwe area manager van de ontwikkelingsorganisatie Christian Care in Mutare. Ze kon vervoer voor me regelen, dat is al leuk maar verder in het gesprek bleek ze ook heel erg op de hoogte te zijn van de activiteiten en inhoud van de stedenband Haarlem - Mutare. Ze waardeerde die relatie hoog en vond het geweldig dat er in een donkere tijd als deze nog plekken in de wereld zijn die echt zijn geïnteresseerd in de inwoners van Mutare.

Bianca Blom

Later in de morgen een ontmoeting en gesprek met Bianca en Tobias en weer later kwam ook Miriam nog erbij. Bianca en Tobias voelen zich als starters die hier bij elkaar 6 maanden blijven heel erg op hun plaats. Ze vinden het sportproject een hele belevenis die ze niet graag zouden missen.

Het is geweldig dat de sportleiders in hun leven kansen krijgen en dat dat samen gaat met een stuk nieuwe sportbeleving en lichamelijke opvoeding in de armste wijken van Mutare. Een punt van zorg vinden ze tegelijk de afhankelijkheid van het sportproject van de sportleiders op een moment dat die nog niet al hun 'skills'

hebben overgedragen aan een nieuwe lichte sportleiders. De lage vergoeding voor de sportleiders maakt dat gevaar alleen nog maar groter. Bianca en Tobias zijn ervan overtuigd dat het sportproject een positief effect heeft op sport in en rond Mutare.

Duidelijker zou moeten worden wanneer iemand advanced sportleider is en wie dat bepaalt volgens

welke objectieve criteria ook. We spraken verder over de inzet en houding van de advanced sportleiders die regelmatig te weinig een voorbeeld is voor de trainees. Uitgebreid spraken we over de Youth Games. Drie jaar geleden gestarte nationale sportwedstrijden voor jongeren. Een duidelijk nationaal gebeuren met een Centrale Overheidsstempel bestaande uit een aantal sportdagen met een jeugdconferentie over HIV/Aids in het midden. Youth Games in een land met Youth Brigades. De vergelijking gaat misschien niet helemaal op maar het is een hele beklemmende gedachte. MHS, de junior expert en de starters zouden heel goed moeten uitkijken voordat ze zich openbaar laten inzetten voor zaken die duidelijk een link hebben met de nationale politiek. Op de wat luchtiger vraag of ze het project na het vertrek van de starters en experts financieel levensvatbaar vinden kwam een creatief en ideerijk antwoord vol met mogelijkheden. Sponsoring, SRC / Ministry of Education, income generation, sportclubs en bonden, andere buitenlandse donoren en vooral een mix van dat alles. Over planning was ook veel te zeggen. Die vaardigheden zijn er wel maar zakken wat weg en de discipline zou ook beter kunnen.

Het is ook hoognodig dat er weer een teambuilding sessie komt. De cohesie en het groepsgevoel kunnen wel een injectie gebruiken. Ook dat moet onderhouden worden. Veel constructief kritische opmerkingen die ook naar voren kwamen naar aanleiding van mijn vragen natuurlijk. Maar er zaten twee positieve breed lachende mensen voor me die met zin hier werken en gewoon hopen dat het hier voor lange tijd met het project goed blijft gaan.

Het zal aan hun bijdragen en enthousiasme niet liggen.

Tobias Wulffraat

Zondag 3 juli

Eerst door de ochtendkilte van Mutare om half 8 naar de Anglicaanse kerk waar de politiek van Mugabe stevig onder vuur genomen werd. Ik mocht me in de dienst voorstellen en na de dienst werd ik door diverse mensen aangesproken over de stedenband. Die is echt bekend hier in Mutare.

's Middags een gesprek gehad met de coördinator van de Stedenband Cees Meijer. Ik had Cees gevraagd om wat nadere informatie over het ontwikkelingsplatform LA 21 in Mutare. Dat kreeg ik uitgebreid uitgelegd en toegelicht voorzien ook van organogrammen en bijbehorende documentatie, heel behulpzaam. LA 21 is een koepel van organisaties in Mutare die bezig zijn op het gebied van milieu, housing, gezondheidszorg, sport, onderwijs en cultuur. Het overkoepelende thema is duurzaamheid voortkomend uit de Rio agenda. LA 21 heeft een eigen bestuur bestaande uit representanten van de leden.

Het sportproject maakt hier dus deel van uit en vindt hierin een extra niet overheidsgebonden koepel van belangenbehartiging en vertegenwoordiging.

Het mooie van LA 21 is dat er via deze brede aanpak in de buurten geprobeerd kan worden om geïntegreerd werk te doen. De sportleiders van MHS zouden hierop in kunnen spelen. Als pilot project hiervoor had LA 21 geïntegreerd werk willen starten in Hobhouse en Murahwa. Een baseline study was klaar en er zou net begonnen worden met de planning van het werk toen Zimbabwe's eigen Tsunami van ontruiming over de townships kwam. Het ligt nu tot nader order stil.

We spraken in relatie tot MHS over de balans tussen meer community werk doen en evenementen. Community werk heeft waarschijnlijk meer duurzame impact maar voor je naamsbekendheid en je smoel en uitstraling heb je gewoon evenementen nodig. De balans vinden dus, daar gaat ook hierbij om.

We brainstormden vervolgens over de mogelijkheden voor MHS om het werk voort te zetten na afloop van de steun van Haarlem en na het vertrek van de junior expert en de volunteers. Ook Cees komt als ideaalmodel uit bij een combinatie van lokale bijdragen, kleine bijdragen van sportbonden en clubs, sponsoring en buitenlandse donorsteun. Ik deel dat als beste optie. De vraag is alleen of MHS een autonome NGO zou kunnen worden. Waarschijnlijk niet zei Cees want er is altijd registratie van SRC nodig en die laten geen Sport NGO's toe. Als je je dan op een andere manier via SRC laat registreren wordt je in feite een semi-overheidsorgaan. Een mogelijkheid is wellicht ook registratie via het ministerie van Youth, Gender en Employment maar dat brengt MHS in echt dubieus overheidsvaarwater. Dit ministerie is verantwoordelijk voor de youth brigades. We sloten ons gesprek af met het Chikanga sportcom-

plex. Een al eerder in dit rapport besproken probleem waar nu een suppletie-aanvraag van ZW\$ 169.319.460,- voor naar Haarlem is gegaan. Creatief omgewisseld kost dat zo'n Euro 6.500,- maar volgens de officiële kanalen wel het drievoudige.

En dan nog is er geen garantie dat het afkomt gezien de crisis in Zimbabwe en de enorme schaarste. Waarschijnlijk is het beter om nu te kiezen voor een redelijke tussenstap (zie de aanbevelingen).

Na Cees had ik een afspraak met Brian, Faith, Joseph, Rutendo en Syllas, de 5 sportleiders die in 2004 Nederland bezochten en daar heel veel leerden.

Deze groep sterke advanced sportleiders nodigde ik uit om eens goed door te praten over hun visie op het geheel en kansen voor de way forward.

Brian Muringa & Faith Mashaya

Het werd een geweldig goed gesprek waarin ze niet voor niets lieten zien vorig jaar voor de reis naar Nederland geselecteerd te zijn. Mensen die 3 jaar, 4 jaar sommigen 6 jaar geleden begonnen aan een droom, uit niets geboren uit een idee en nu zien dat er een draaiende organisatie is en een werkend concept van sportleiders en trainees. Mensen die sport geen luxe maar een basisbehoefte vinden. Mensen met passie voor sport en beziel van het idee ook anderen daarvan mee te laten profiteren.

Ook Faith is er als vrouw gekomen en is nu één van de

meest sterke en uitgesproken sportleiders. In principe zei ze waren er voor mij geen hindernissen. Ik wilde dit gewoon en als je het wilt maken dan moet je er wat voor doen.

Rutendo Mandeya

Een sportleider kan organiseren maar wil ook altijd zelf spelen. Het worden geen bureaucraten.

Ik sprak hen aan op de nieuwe situatie die toch wel heel vreemd moet zijn. Je bent gegroeid tot een advanced professioneel volunteer (een prolunteer eigenlijk), je weet dat je je steun en toeverlaat van jaren (Cees Versteeg) mist (hoe goed Miriam het ook doet) en je hebt een nieuwe groep trainees naast je die er ook aan komen en veel aandacht vragen. Er wordt dus veel van je gevraagd maar je blijft prolunteer en de vergoeding die je krijgt is marginaal.

Allemaal verzekerden ze me dat ze het een eer vinden

Maandag 4 juli

Eerst een vergadering bijgewoond van de board van MHS. Alle acht bestuursleden waren aanwezig en ook Vernicia als vertegenwoordigster van de trainees. De agenda was stevig en ging over teambuilding, respect voor elkaar, de inhoud van de training voor de trainees, financiering door Johan Cruijff Foundation, opvolging ontslag 3 mensen vanwege kleine verduisteringen en nog meer zaken.

Het was een goede vergadering waarin er goed werd overlegd en ook wel best redelijk naar elkaar geluisterd. Bij respect voor trainees werden goede dingen gezegd als Don't shout, You are not the big one, Respect them! Dit is veelbelovend.

Wel heb ik een discussie aangezwengeld over de samenstelling van de deelnemers van de teambuildings

om trainees op te leiden. Wij doen dat nu in plaats van Cees en we kunnen het.

Moeilijker ligt het punt van de vergoeding. Het ligt een beetje aan je huissituatie maar als je zelf je kost moet verdienen dan kan het bijna niet. Een klein blijk van waardering is dan niet genoeg meer. Dan moet je aan incentives gaan denken. Incentives die in de buurt liggen van een absoluut minimum. MHS zou dat kunnen berekenen.

Duidelijk is dat als ze betaald zouden krijgen MHS zich anders zou moeten organiseren. Dan helemaal moeten we naar specialisatie toe en naar minder sporten. Nu is het allemaal onbeperkt breed. Als je meer specialiseert staan de deuren naar de associations ook meer open. Op die manier kunnen we een professionaliseringsslag maken en nog beter worden.

We brainstormden (zie ook hierboven in het gesprek met Cees Meijer) over de mogelijke nieuwe organisatievorm. De naam zal hierbij waarschijnlijk moeten veranderen.

Tenslotte zei Joseph nog dat er een groot transportprobleem is nu de auto van Cees met Cees is vertrokken. Ook pleitte hij voor het inschakelen van een consultant voor het onderzoeken en adviseren op het gebied van alternatieve organisatievormen en duurzame inkomensbronnen.

Tenslotte nog een verrassende wending die, zo verzekerden ze me, niets te maken heeft met welke persoon dan ook. Het gaat om het concept van de starter. In Nederland hadden ze aan Herman Brouwer bij ICCO voorgelegd of het mogelijk was dat lokale mensen de rol van de starters op zich zouden kunnen nemen. Herman was niet negatief en zou erop terugkomen. Dat is nog niet gebeurd. Opvolgen dus maar zei ik.

We sloten dit prima gesprek af met een heerlijk bord sadza met groente en enorm lekker maar taai vlees. Een beetje als het project dus.

dag. Volgens mij gaat het op zo'n dag over het team van MHS. Nu waren echter ook de vertegenwoordigers van de diverse ministeries en de gemeente Mutare uitgenodigd. Dat is wat anders dan teambuilding. Ze hadden daar niet zo'n antwoord op nog. Door de jaren heen is dat steeds veranderd dat uitnodigingsbeleid. Dit is in ieder geval niet nieuw. De tijd is echter wel veranderd en veel politiek gevoeliger geworden.

Hierna hadden Cees Meijer en ik een afspraak bij Mr. Mapurisa, de directeur van de gemeentelijke Community Service Department in Mutare. Een uitstekend overkomende hardwerkende man die tot over zijn oren in de problemen zit met de door de centrale overheid veroorzaakte vluchtelingenproblematiek in eigen land.

Hij was hier heel boos over. We spraken daar heel open over met hem en dat was best verrassend. 'Op een moment dat Zimbabwe tot over de oren in de problemen zit halen we onszelf zoiets onmenselijks op de hals, dat is toch niet te begrijpen en uit te leggen, zei Mapurisa. Zoveel negatieve energie terwijl we zoveel positieve energie nodig hebben om op te krabbelen.

Hij vroeg me te rapporteren over de voortgang van de evaluatie en was blij met mijn waarnemingen die hij zeker ook deelde en herkende.

Mijn vraag om een onderhoudscommitment van zijn afdeling voor het Chikanga sportcomplex werd positief door hem beantwoord. Hij legde wel uit hoe dingen in Zimbabwe momenteel budgettair in zijn werk gaan. De steden, waar de oppositie de gemeentebesturen vormt en de gemeenteraadszetels bezetten, krijgen een operationeel budget van de centrale overheid. Dat budget wordt echter maar zeer mondjesmaat uitbetaald en altijd in totaliteit aan het einde van het jaar op een veel lager niveau dan gepland. Zo maken ze ons ongeloofwaardig bij de bevolking. Het is een vuil spel waar nauwelijks tegen te vechten is. We zijn machteloos.

Dat verklaart ook dat hij op zijn afdeling waar 5 jaar geleden nog 500 mensen werkten nu nog maar 90 mensen in dienst kan houden. Vandaar ook voor een groot deel de problemen rond de onderhoudsvraag en het uitvoeren van het werk op de sportcomplexen.

Nogmaals zei hij ons nadrukkelijk dat hij heel blij was met het sportproject. Er is zoveel werkloosheid hier, zei hij. Zoveel jonge mensen zitten maar de hele dag en hebben niets om handen. Dat leidt vaak tot criminaliteit en passiviteit. In een traditionele sportstad als Mutare is het een geweldige poging om in zo'n situatie ontwikkelingsinitiatieven te nemen via sport. Duizenden mensen zijn zo bezig met een actieve en ook ontspannende lichaams oefening die alleen maar goed is. De sportleidersorganisatie speelt daar heel goed op in en brengt op onze scholen ook sport als een leuke praktische bezigheid, dat is nieuw hier en zeer welkom!

Toen werd hij weer geroepen voor dringend werk rond het vluchtelingenkamp op het voetbalveld(!) vlak achter het CDS gebouw. Een verhelderend gesprek.

Tussen de middag bij het vriendelijke restaurantje The Green Cougal gegeten met Cees, Miriam, Tobias en Bianca. Afrondend eten waar we de week nog even de revue lieten passeren en ik een aantal waarnemingen af kon checken. Een leuk stel Nederlanders die hier in Zimbabwe er het beste van maken. Ik heb deze week veel steun en medewerking van ze gehad.

's Middags gesproken met Mr. Matume, senior teacher op Mary Mount College, één van de colleges waar MHS een contact mee heeft en sportlessen helpt geven. Ook Mr. Matume was zeer positief over het sportproject. Het helpt ons anders naar sport te kijken, beter hun lichaam te gebruiken, meer van sport te genieten en het helpt ook de scholen om prijzen te halen want we worden gewoon beter in sport.

Hij erkende dat de teachers op de scholen nog steeds heel jaloeers en afhoudend zijn. Regelmatig zijn ze er niet bij als een sportleider een clinic of een les geeft. Ze voelen zich gewoon meer en gepasseerd door een lager opgeleide. De schoolhoofden zijn echter zeer blij en tevreden met deze ontwikkeling en dat is belangrijker. Toch is de jaloezie van de teachers een zwak punt want zo wordt een stukje duurzaamheid in het project onmogelijk gemaakt door star en hiërarchisch denkende mensen.

Matume prees de rol van Cees Versteeg die zich als het ware in de scholen (ook op Mary Mount) in heeft moeten vechten om voor zichzelf en de sportleiders ruimte te krijgen. 'Cees heeft bij ons en voor de andere scholen geweldig werk gedaan en ik wil gewoon dat je dat opschrijft', aldus een bijna emotioneel wordende Mr. Matume.

De toekomst van het sportproject zag hij niet somber in maar Haarlem en andere financiers moeten nog wel even blijven om een overgang naar een andere manier van financieren mogelijk te maken.

Sponsoring zou kunnen.

Observaties

Tijdens mijn gesprekken en veldbezoeken heb ik heel veel informatie gekregen en waarnemingen gedaan die voor mij belangrijk zijn als basis voor de conclusies en aanbevelingen in de volgende hoofdstukken. De belangrijkste waarnemingen vermeld ik hieronder:

- MHS is een functionerend orgaan dat belangrijke en relevante activiteiten uitvoert.
- De Nederlandse junior expert en de starters worden volledig geaccepteerd en doen veel goed werk.
- Het sportproject heeft goede aandacht van de Stedenbandcoördinator Cees Meijer. Ook hij is een volledig geïntegreerd persoon in deze opzet.
- De 'geest' van Cees Versteeg waart nog steeds in het project rond.
- MHS moet een professionaliseringslag door gaan maken richting zelfstandig werken.
- Het sportproject heeft uitstraling en impact binnen Mutare.
- Het sportproject is op dit moment het meest opvallende onderdeel van de Stedenband maar toch nam ik regelmatig een link waar met de andere onderdelen zoals de peer education.
- Haarlem (HARLEM !) is breed bekend onder de bevolking van Mutare.
- Er zijn en worden in en rond Mutare een groot aantal evenementen georganiseerd door MHS en er komen steeds meer sportclubs.
- De context van het werk is door de recente massale ontruiming scherp verslechterd. Als een Tsunami is er door de oproerpolitie huisgehouden en 30.000 families in Mutare zijn dakloos geworden.
- Chikanga sportcomplex is nog niet af en oogt als een terrein uit de DDR tijd. Het onooglijke Sakubva stadion ook trouwens.
- De trip naar Nederland in 2004 door 5 advanced sportleiders werpt zijn vruchten af.
- De seniore advanced sportleiders zijn steeds meer hun persoonlijke plannen aan het uitzetten voor hun verdere toekomst.
- De lage vergoeding voor hun vrijwilligerswerk en het uitblijven een sterk diploma of certicaat heeft met die onrust te maken.
- De contacten met alle stakeholders zijn goed ontwikkeld en alle communicatielijnen staan daar open.
- Het contact met de verantwoordelijke man op het Community Service department blijft echter moeilijk lopen. Met steeds Ja zeggen en Nee doen valt heel moeilijk te werken.
- Politiek gezien bevindt het sportproject en de MHS zich in een zeer delicate en onvoorspelbare periode.
- Er worden plannen gemaakt en ideeën ontwikkeld voor alternatieve inkomensbronnen.
- Community sport wordt heel goed bezocht en is prachtig om te zien.
- Seniore advanced sportleiders vergeten soms over te blijven dragen en koesteren wellicht iets te veel hun positie.
- Bij de nieuwe trainees lichten zijn meer vrouwen dan in groep 1.
- De steeds maar stijgende prijzen blijven ook het sportproject heel erg parten spelen.

Conclusies

Dit belangrijke hoofdstuk heeft verschillende onderdelen.

Eerst volg ik de hoofdvragen van het ministerie van VWS, dan volg ik de officiële doelen van het project en vervolgens ga ik naar de punten die we in de voorbereiding als speciale evaluatiepunten hebben vastgesteld.

Punten van het ministerie van VWS – aangegeven door drs Bart Ooijen.

Hoofdvraag :

Heeft het project opgeleverd wat het zou moeten opleveren?

Rekening houdend met de extreem moeilijke en belemmerende omstandigheden van Zimbabwe in de periode 2003-2005 kan ik deze vraag met Ja te beantwoorden. Er is sprake van een goed lopend sportproject, met enthousiaste en capabele mensen op cruciale posities. Dit in een land waar schreeuwend behoefte is aan sportmogelijkheden als een vorm van ontlasting ook van de dagelijkse misère. Sport is daar een zeer verantwoord en waardevol middel voor. Een groot aantal sportactiviteiten zijn uitgevoerd en de participatie van de mensen

aan de basis is daarbij op een behoorlijk niveau geweest. Een echte tegenvaller zien we alleen in het nog niet afkomen van het Chiganga sportcomplex en het sportveld bij Hobhouse. Enorme kostenstijgingen en brandstofgebrek waardoor werk gewoon niet kon gebeuren zijn daar de oorzaken van. Tenslotte moet hier de persoonlijke ontwikkeling van veel sportleiders worden vermeld die door het project hun talenten nu ten volle kunnen benutten en die ook inzetten ten bate van hun leefgemeenschappen.

Vervolgvrage 1

Wat zijn de resultaten van het project?

Los van het reeds vermeldde in het boekje 'A perfect match' (blz. 8 en 9) en de slotrapportage naar VWS (April 2005) zijn de resultaten van het project:

- Er is, met steun van de gemeente Haarlem, het ministerie van VWS, VNG en ICCO een stevige organisatie op poten gekomen van de sportleiders in Mutare – de Mutare Haarlem Sportleiders (MHS)
- Via professionele trainingen door een expert zijn binnen MHS plannings en organisatietechnieken aangereikt zodat het werk en de vorderingen nu beter gepland en gemonitord kunnen worden.
- In en rond Mutare zijn een veelheid aan evenementen en community sport activiteiten uitgevoerd (ook in scholen) en veel sportclubs werden opgericht of zijn in het proces van oprichting. Ook verzorgde MHS workshops en trainingen op sportgebied.
- Het nieuwe systeem van opleiden van nieuwe sportleiders door senioren advanced sportleiders lijkt te werken.
- De stakeholders die bij het sportproject betrokken zijn, zijn in een betere overlegsituatie door het tekenen van een Memorandum of Understanding (MOU). Er is meer helderheid over de positie van de MHS. Afspraak is nu dat MHS primair onder de City Council valt.
- Een negatief resultaat is het nog niet afkomen van het Chikanga sportcomplex en het sportveld bij Hobhouse.
- Zowel in Haarlem als in Mutare groeit de bekendheid van het sportproject als vitaal onderdeel van de Stedenband.

Vervolgvrage 2

Welke processen hebben er zoal gespeeld?

- Het politieke proces in de samenleving van Zimbabwe dat uitermate bepalend was (in negatieve zin) voor de context van het sportproject. Een proces met grote economische en sociale gevolgen.
- Het proces rond toenemende aandacht voor sport en sport en ontwikkeling in de wereld (zie de inleiding van dit verslag).
- Een groei en leerproces in met name de sportleidersorganisatie MHS rond de organisatie-opbouw, planningsmethodieken en evaluaties.
- Een kennisoverdrachtsproces van advanced naar nieuwe sportleiders.
- Een afstemmingproces van verantwoordelijkheden en posities tussen de verschillende stakeholders.
- Een proces van omgaan met de bittere realiteit van HIV/Aids
- Het proces van langzaam maar zeker toewerken naar duurzaamheid en op eigen benen staan als organisatie MHS.

Vervolg vraag 3

Waarom zijn er afwijkingen opgetreden ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel?

De enige grote afwijking is het niet klaar zijn nog van de sportinfrastructuur op het Sportcomplex Chikanga en de sportvelden bij de nieuwe township Hobhouse. Chikanga is een complex verhaal met bekende technische problemen rond drainage. Na het bezoek van een Nederlandse deskundige is de oplossing voor handen. Nu alleen de uitvoering nog. Het drainagewerk moet worden afgemaakt, het voetbalveld aangelegd en voorzien van een toplaag en een solide onderhoudsplan moet

worden gemaakt. De hoofdreden van het niet af zijn van het Chikanga sportcomplex is een brandstofprobleem bij het transport en het duurder worden van het werk. Bij Hobhouse was het probleem deels transport en ook onwil en laksheid van de verantwoordelijke mensen bij de Community Service Department. Zie aanbeveling nummer 10. Voor Chikanga is er nu een afrondingsplan.

Vervolg vraag 4

Wat kunnen andere Nederlandse stakeholders ervan leren?

- Van dit project kan worden geleerd dat er in onvoorspelbare samenlevingen als nu in Zimbabwe aangepaste beoordelingsnormen moeten worden toegepast voor het al dan niet als geslaagd beschouwen van een activiteit.
- Het project bewijst dat sport en ontwikkeling prima samen gaan.
- Uitwisselen van ervaringen bij Stedenbanden (o.a. op het gebied van Peer Education) als deze moet meer worden gepromoot via wederzijdse bezoeken en reclame.
- Stedenbanden kunnen ook worden aangegaan/aangehouden met steden in landen met complexe problematieken

Tot zover de evaluatievragen van het ministerie van VWS

De volgende vragen zijn gebaseerd op de officiële doelstellingen als verwoord in de verschillende projectbeschrijvingen en contracten.

Het Sportproject binnen de Stedenband Haarlem Mutare heeft als hoofddoel het inbedden van sport in de lokale gemeentelijke structuur van Mutare.

Gezegd kan worden dat dit redelijk gelukt is. Binnen Mutare is er zowel effectief op sportvelden, sportveldjes, scholen en clubs als binnen de lokale gemeentelijke structuur veel meer aandacht gekomen voor sport. Er zijn stafleden voor sport aangesteld en sport

heeft gewoon meer aandacht en belangstelling gekregen. Door de enorme budgettaire problemen kan dit commitment echter nog onvoldoende worden omgezet in effectieve steun aan programma's.

Subdoelstelling 1

Het bevorderen van een integrale visie op sport en ontwikkelingssamenwerking.

Het sportproject Mutare bevordert een integrale visie op sport en ontwikkelingssamenwerking. Goede voorbeelden van het zoeken naar een integrale visie zijn het opgestelde MOU tussen alle stakeholders en de jaarlijkse vergaderingen waarin sport centraal staat.

Het sportproject speelt daar een stimulerende rol in. Toch is men er nog niet helemaal. Het kan allemaal nog beter en intensiever maar het is duidelijk dat er heel veel is gebeurd in positieve zin.

Subdoelstelling 2

Het bevorderen van deskundigheid in sport.

Via het sportproject en de MHS heeft er in Mutare een gigantisch stuk deskundigheidsbevordering plaats gevonden. Dit is één van de hoofdresultaten van het project. Deskundigheid bij sportleiders, uitgezonden

experts en starters, bij belanghebbende counterparts in Zimbabwe en bij mensen in de gemeenschappen waar men werkt. In de volle breedte van dit project is er groei geweest op het gebied van deskundigheidsbevordering.

Subdoelstelling 3

Het bevorderen van voldoende faciliteiten en materialen ten behoeve van sportbeoefening.

Op dit vlak zijn de minste resultaten geboekt. Weliswaar zijn er meer materialen beschikbaar dan een aantal jaren geleden maar MHS is er nog niet in geslaagd hier werkbare gebruiks en uitleen systemen voor te ontwik-

kelen. De problemen met het bevorderen van beschikbaar komen van sportinfrastructuur heb ik hierboven al aangegeven bij de uitleg over de vertragingen bij Chikanga en Hobhouse.

Subdoelstelling 4

Het bevorderen van het mondiaal bewustzijn bij de inwoners van Haarlem en Mutare.

Vóór bewustzijn moet er informatie zijn. Het onbekende moet bekend(er) en minder eng worden. Naar mijn oordeel zit de Stedenband momenteel nog in de informatie-opbouw fase en dat is prima. Haarlem is een begrip in Mutare, je hoort het overal en heel veel mensen weten ervan.

Ook in Haarlem weet men steeds meer van Mutare als stad in Zimbabwe waar goede hardlopers zijn, waar Haarlem een stedenband mee heeft en waar het niet zo goed gaat. Mondiaal bewustzijn (nu aanwezig bij een kleine groep mensen) als vervolgstap kan zo groeien.

Tot zover de conclusies bij de officiële doelstellingen.

Vervolgens werk ik nu mijn conclusies uit bij de verschillende door de voorbereidingsgroep van deze evaluatie geformuleerde extra evaluatiepunten:

Evaluatie van het opleidingsplan en werving van nieuwe sportleiders.

Er bestaat binnen MHS in grote lijnen een procedure voor de werving en opleiding van nieuwe sportleiders. Heldere objectieve criteria ontbreken echter wie wanneer de officiële status krijgt van trainee en wie wanneer

gepromoveerd wordt tot advanced sportleader. Ook is niet duidelijk genoeg wie de status van trainee (of later van advanced sportleader) officieel vaststelt (zie ook de aanbevelingen).

Vorming van sportclubs.

Dit onderdeel loopt uitstekend en alle sportleiders hebben sportclubs helpen oprichten of zijn daar mee bezig. Het enige wat hier ontbreekt is een compleet overzicht per sportleider wie wanneer behulpzaam is geweest bij

het oprichten van welke club. Dit onderdeel is belangrijk als de rimpels in de vijver na het gooien van een steen.

Mogelijkheden en beperkingen voor deelname van meisjes aan de opleiding tot sportleider en deelname aan community sport activiteiten.

In Zimbabwe is het voor meisjes en vrouwen in het algemeen moeilijk om vrijuit net als jongens zich aan te melden voor de opleiding van sportleider en deel te nemen aan de aangeboden sportactiviteiten. In de cultuur ingesleten rolpatronen, de kijk van mannen op vrouwen, de remmende werking van ouders en een massa vooroordelen belemmeren vaak de stap die vrouwen willen zetten richting meer vrijheid en ontplooiing. Ook in het sportproject werkt dat door. De meisjes die zich opgeven als sportleider moeten daarom sterke karakters

zijn en vrij zeker zijn van hun zaak. Als dat minder het geval is dan zie je al snel dat ze niet meedoen of de opleiding niet volhouden.

- Binnen het sportproject op zich zijn er geen echte belemmeringen voor vrouwen en meisjes om toe te treden. Mogelijk zou de houding van de mannelijke sportleiders nog meer open kunnen zijn om vrouwen in die rol echt te accepteren (zie de aanbevelingen).
- Op het niveau van activiteiten lijken er weinig belemmeringen te zijn.

Impact persoonlijk voor de sportleiders. Fungeren zij als rolmodel? Heeft hun sportleidersbestaan invloed op hun omgeving?

Er is geen twijfel over mogelijk dat de impact op het persoonlijke leven van de sportleiders heel groot is. Hun leven is veranderd. Hun aanwezige talenten zijn aangeboord. De omgeving ziet dat en ze weten dat zelf ook natuurlijk. Toch ben ik van mening dat ze nog onvoldoende als rolmodel fungeren. Er wordt wel naar hun opgekeken maar het lijkt wel of ze dat koesteren.

Door uitblijven van goede feedback in deze fase lijkt de groei bij hen wat te stagneren. Bovendien zijn veel van de echte oude garde die al 4 jaar sportleader zijn volop bezig met hun eigen loopbaanagenda's. Hier moet aandacht voor komen en beleid op gemaakt worden (zie de aanbevelingen).

Impact op de rest van Zimbabwe.

Het is waar dat het sportproject het enige in zijn soort is in Zimbabwe. Van diverse kanten wordt er dan ook met argusogen naar gekeken want hier is een werkend voorbeeld hoe sport kan worden gepromoot en jongeren bereikt.

- Gedachtes gaan nu uit naar verdere verspreiding van het sportproject over Zimbabwe. Hier schuilt een gevaar als er sprake zou worden van een nationale soort MHS. Veel beter kan hier dan gekozen worden voor een

franchisemodel waarbij het concept beschikbaar is voor nieuwe autonome sportsleidersorganisaties (zie aanbevelingen).

- Voor alles moet ervoor worden gewaakt dat het sportproject teveel ingekapseld wordt in nationale jeugdprogramma's en zo een politieke dimensie krijgt. Dat gevaar bestaat onder het huidige gesternte namelijk wel.

Wat zijn de kansen en bedreigingen van MHS mbt andere stakeholders.

- Uit de MOU wordt duidelijk dat er momenteel een goede afspraak is met alle stakeholders rond hun rol ten opzichte van MHS. Het is goed als MHS daar verstandig mee om gaat en op een evenwichtige niet al te hechte manier van deze groep optimale steun vraagt en krijgt.
- Bij de contacten met de SRC moet dubbel worden gewaakt dat het sportproject niet wordt geannexeerd in bredere nationale jeugdprogramma's. Uitvoering bijvoorbeeld van het YES programma door MHS en actieve medewerking aan de nationale Youth Games zou moeten worden heroverwogen als zou blijken dat de inhoud daarvan overgaat in politieke propaganda.

Kan het project ooit zelfvoorzienend worden?

- Naar mijn mening kan het project onder de huidige omstandigheden nooit zelfvoorzienend worden maar wel autonoom en zelfstandig.
- Financiering zou dan gevonden kunnen worden uit een mix van bronnen (zie aanbevelingen) waardoor men minimaal afhankelijk en kwetsbaar is.

Verdere benodigde capaciteitsopbouw MHS.

- Continue capaciteitsopbouw van MHS is blijvend noodzakelijk en van groot belang voor een duurzame organisatieontwikkeling (zie aanbevelingen).

Verwachtingen en kansen samenwerking sportclubs Mutare met sportverenigen in Haarlem.

- Samenwerking tussen sportclubs in Mutare en Haarlem is leuk en geeft kansen voor verdere ontwikkeling van de stedenband en het sportproject (zie aanbevelingen)

Uitkomst van lobby MHS op conferentie Zambia Next Step.

- In Zambia is inderdaad sterk gelobbyd voor het concept van MHS en genetwerkt om nieuwe belangstellenden te vinden. Die waren er wel en er was grote belangstelling voor het concept van sportleiders van MHS.

Zijn de individuele successen van topsporters (de atleten en wielrenner Brighton) een stimulans voor het sportproject en MHS?

- Ja, dit is beslist een stimulans maar dat moet verder niet worden opgeblazen. Zes lopers bij de eerste tien (2003) is publicitair bijna net zo goed als nummer 1 en 3 (2004) uit Zimbabwe. Anderen moeten ook kansen krijgen om in Nederland te lopen. Maar ik weet dat de meningen hierover zijn verdeeld.

Heeft het meerwaarde dat het sportproject is opgezet en uitgevoerd vanuit de stedenband?

- Absoluut! Het is mij in deze evaluatie goed duidelijk geworden dat een Stedenband duidelijk iets extra's heeft. Het is aan de ene kant een professionele ontwikkelingsrelatie maar het heeft tegelijk iets van een familieband die je bent aangegaan – een mondiaal samenlevingscontract eigenlijk. En in een familie ben je belangstellend, solidair maar waar nodig ook kritisch en vergevingsgezind. Er is meer ruimte voor nieuwe kansen dan in een gewoon zakelijk contact.

Aanbevelingen

Deze aanbevelingen worden door mij gedaan na een periode van ruim twee weken (waarvan 9 dagen in Zimbabwe) waarin ik me de achtergronden, vorderingen, problemen en uitdagingen voor het sportproject in het kader van de Stedenband Haarlem-Mutare eigen heb gemaakt. Ik doe de aanbevelingen per categorie.

Aanbeveling op het niveau van de situatie in Zimbabwe

Situatie 1: het hoeft geen lange uitleg om te weten dat Zimbabwe zich momenteel in een diep dal bevindt. De politieke situatie is zeer complex en zorgelijk en de problemen zijn torenhoog. De regering van het land wil alles controleren en in de hand houden. In die situatie heeft Haarlem met Mutare een stedenband. Het sportproject is daar een belangrijk onderdeel in. De vraag is nu hoe lang het sportproject nog in vrijheid zonder inmenging of zelfs annexering door de Zimbabweaanse overheid kan functioneren.

Aanbeveling 1: Zolang het sportproject en MHS optimale vrijheid hebben en medewerking krijgen om op een autonome manier hun keuzes te maken, programma's te plannen en uit te voeren kunnen het sportproject in deze vorm, de Stedenbandbetrokkenheid en de ingezette medewerkers in Zimbabwe blijven (zie voor overwegingen hierbij ook de samenvattende slotconclusie van dit rapport).

- Zodra de inmenging echter te groot wordt moet onmiddellijk worden gestopt en de sportmedewerkers teruggetrokken.
- De City Link mensen in Mutare ontwikkelen daarom samen met het kantoor in Haarlem en partners in LA 21 een scenario wat te doen in dergelijke gevallen en op welk moment. Criteria en indicatoren voor onaanvaardbare inmenging moeten worden ontwikkeld.

Aanbevelingen op organisatieniveau van MHS

Situatie 2: Momenteel heeft MHS een zeer competente en energieke voorzitter in Joseph Nyakuromba die samen met de junior expert Miriam Creighton de dagelijkse leiding heeft. Heel veel zaken vallen onder zijn verantwoordelijkheid en het lijkt noodzakelijk die meer te delen. Met name gevoelige persoonlijk getinte zaken als functioneren en presteren zouden breder moeten worden beoordeeld. Uit voorzorg voor problemen want dit is een preventieve aanbeveling, geen curatieve aanbeveling zeg ik met nadruk want er wordt prima gewerkt en het betrokken staflid is overrijverig, doet goed zijn werk en maakt een integere en toegewijde indruk.

Aanbeveling 2: MHS en Haarlem City Link mensen ontwikkelen een systeem waarbij:

- de logboeken maandelijks door de voorzitter worden gecheckt (als nu).
- er per kwartaal de logboeken worden beoordeeld door een breder groepje.
- er per halfjaar voortgangsgesprekken zijn met alle sportleiders over hun groei, plannen, prestaties, houding en mogelijke problemen.

Zo kan er een objectief systeem voor regelmatige feedback en functioneringsbeoordelingen van de grond komen waarbij meerdere mensen zijn betrokken en aanspreekbaar zijn.

Situatie 3: De hele planningscyclus in MHS is momenteel niet optimaal. Er worden jaarplannen gemaakt en iedereen heeft ook wel zijn of haar eigen agenda, werkplan en logboek maar het kan gewoon een stuk georganiseerder en transparanter. Op het niveau van de organisatie zouden op PME (planning, monitoring en evaluatie) gerichte initiatieven moeten worden genomen waarbij de planning transparanter wordt en voor iedereen een permanente steun en richtlijn is. Waarbij planning ook wordt gezien als iets nuttigs en niet als extra werk.

Aanbeveling 3: MHS start met het verbeteren van planningsmethodieken waarbij:

- jaar, maand en weekplanningen regelmatig op elkaar worden afgestemd en gemonitord t.o.v. de realisatie.
- Uitgevoerde activiteiten goed worden gemonitord en geëvalueerd. Dit kan ook weer leiden tot aanpassingen van geplande programma's. Planning is niet heilig of een doel op zich. Planning stuurt en volgt de realiteit en zorgt voor structuur die de kwaliteit van werken bevordert.
- Er op het MHS gewerkt gaat worden met een duidelijk planbord.

- Er op het MHS kantoor een grote duidelijke kaart wordt opgehangen waar de betreffende programmalocaties en sportinfrastructuurlocaties worden aangegeven.
- Iedereen greep heeft op zijn of haar eigen planning en werkprogramma.
- De junior expert, starters en enkele advanced sportsleaders bestuderen de trainingsdocumenten van de training die Jouwert van Geene gaf en bereiden op basis daarvan hun eigen training voor. Voor advanced sportleaders als oprisser en voor trainees als nieuwe input.
- Deze planningstrainingen moeten ieder jaar weer aan de orde komen voor nieuwe mensen.

Op deze manier werkend wordt planning niet iets voor de buitenwacht, voor informatie naar stakeholders of donoren maar een fenomeen waar de organisatie en de werkers in hun specifieke rollen als eerste baat bij hebben.

Situatie 4: De werving en selectie van nieuwe sportleiders is een continue proces. De meeste stappen zijn bekend die ondernomen moeten worden voor de werving en eerste selectie. Vanaf dat moment echter is het niet duidelijk genoeg hoe dan verder.

Aanbeveling 4: MHS en de junior expert ontwikkelen een helder en objectief opleidings-, leer en doorstroomplan waarbij:

- het voor iedereen duidelijk is welke stappen moeten worden ondernomen en welke beoordelingen moeten worden gepasseerd om door te kunnen stromen als trainee naar een advanced status.
- Het voor de advanced sportleaders duidelijk is wat er van hen verwacht wordt in relatie tot de ontwikkeling van de trainees. Te denken valt dan aan overdracht van vaardigheden, stimulerende houding aannemen, acceptabele manieren van feedback geven ontwikkelen, interesse tonen en mensen waar nodig een spiegel voor houden.

Situatie 5: Een groot probleem is het nog niet rond hebben door MHS van een certificering van een einddiploma voor de advanced sportleaders. Hierdoor blijft hun werk dat best hoge professionele standaarden kent formeel 'hangen' in niet officieel erkend vrijwilligerswerk. In een samenleving als die van Zimbabwe met zijn massawerkloosheid en rigide gerichtheid op diploma's is dat zeer nadelig voor de sportleiders.

Aanbeveling 5: MHS, junior expert en coördinator City Link in Mutare stellen alles in het werk om de advanced sportleaders een erkend diploma te kunnen geven waarbij:

- De SRC wordt gevraagd om nu over te willen gaan tot certificering van een ontwerp diploma aan advanced sportleaders van MHS waarbij geen verdere bindingen met SRC zijn gegarandeerd.
- Mocht de SRC dit blijven weigeren overwogen kan worden om een eigen getuigschrift, opgemaakt in representatieve stijl en met complete informatie van trainerscapaciteiten, te ontwerpen. Dit kan dan worden ondertekend door bijvoorbeeld de City Council, MHS, de City Link representatives en LA21.

Situatie 6: Een ander probleem dat de advanced sportleaders parten speelt is de marginale aanmoedigingsvergoeding van ZW\$. 200.000,- p.m.. Er wordt steeds meer van hen gevraagd en de vergoeding is niet meer dan een fooi. Weliswaar tellen als advanced sportleader statuswinst en toch ook betere kansen op de arbeidsmarkt ook mee maar met name de mensen die zichzelf moeten bedruipen kunnen hier niet mee rond komen.

Aanbeveling 6: Los van meer structurele stappen die ook te maken hebben met de toekomst van MHS en het sportleidersconcept in de komende jaren beveel ik aan:

- om het maandbedrag voor de sportleiders nogmaals te herzien en voor de rest van 2005 vast te stellen op dat nieuwe bedrag. Hoe hoog dat moet zijn is niet aan mij maar het huidige bedrag komt niet in de buurt van redelijkheid.

Een meer structurele reactie komt later in dit rapport bij 'the way forward'

Aanbevelingen in relatie tot het werk van MHS

Situatie 7: Diverse gesprekspartners pleitten voor meer aandacht voor community sport en dan liefst op een geïntegreerde manier met education tussendoor over actuele issues (zoals in het YES programma). De in 2004 Nederland bezoeken sportleiders zien ook mogelijkheden hiervoor door de voorbeelden die ze in NL zagen op het gebied van buurtsportwerk. De problemen van de mensen worden zo meer opgezocht en meer holistisch benaderd. Sport kan daar een belangrijk deel van uitmaken.

Aanbeveling 7: Omdat er voor een dergelijke manier van werken veel te zeggen valt en er ook winst te behalen valt omdat meer doelen tegelijk bereikt kunnen worden.

- beveel ik een pilot project in één geselecteerde wijk daarvoor aan.

Situatie 8: Gebleken is dat buitenlandse trainingen voor sportleiders (met name Zuid Zuid trainingen in Afrikaanse landen) een enorm stuk ervaring opleveren en de unieke gelegenheid ook om te netwerken voor MHS.

Aanbeveling 8: Omdat buitenlandse trainingen en workshops voor sportleiders bewezen hebben haar vruchten af te werpen

- beveel ik aan deze praktijk, zoveel als budgettair mogelijk is, voort te zetten maar dat wel te doen via een roulerend schema zodat zoveel mogelijk mensen aan bod kunnen komen.

Situatie 9: Sportmiddelen zijn cruciaal bij sport maar in Zimbabwe nauwelijks voor handen. Binnen MHS zijn voor de community sport en de evenementen net voldoende spullen aanwezig. Helaas is dat niet het geval in de wijken in het algemeen waar men toch ook op brede schaal sport wil promoten. Experimenten met uitleenmethodes zijn mislukt.

Aanbeveling 9: Omdat beschikbaarheid van sportmiddelen toch zo'n cruciaal onderdeel is van sportverbreding en sportpromotie beveel ik aan

- om kleinschalige experimenten aan te gaan in overzichtelijke delen van een wijk waarbij MHS een uitlener aanstelt die ook het spul onderhoudt. Deze uitlener registreert de naam van de lener met het IDnummer en vraagt vervolgens een kleine bijdrage als statiegeld. Als deze procedure is afgerond krijgt de uitlener een bal of ander spelmiddel mee dat een fel oranje gekleurde markering heeft. Dit garantiedrieluik is het proberen waard.
- vanuit Haarlem een aanvullende sportmiddelenactie te organiseren. Dat is nou een leuk aspect van een stedenband dat je zoiets kan doen met de bevolking van Haarlem (scholen, sportclubs e.a.)

Aanbevelingen in relatie tot MHS en infrastructurele projecten

Situatie 10: Het sportproject en MHS zijn via de diverse financierders (o.a. het Ministerie van VWS en de VNG) in Mutare betrokken bij twee sportinfrastructurele projecten: het Chikanga sportcomplex en het voetbalveld/sportveld bij de nieuwe afgelegen township Hobhouse. In dit rapport is daar al heel veel over gezegd (zie ook bij conclusies). De vooruitzichten voor definitieve afronding zijn ook niet gunstig door de hevige brandstofproblemen en de totaal onvoorspelbare situatie. Omdat het nu zo laten ook uitermate frustrerend is en zorgt voor een groot stuk kapitaalvernietiging beveel ik aan:

- om bij het Chikanga sportcomplex over te gaan tot een basispakket van afrondingszaken zoals daar zijn het afvoeren van graafgrond van het voetbalveld, het egaliseren en uitzetten met doelen van een heel voetbalveld over de volle lengte van deze hoek van het complex en het in orde maken van het (nu niet in gebruik zijnde) volleybalveld achterin het complex.
- om niet uit te voeren op dit moment het leggen van een grasmat met alle onderhouds en bewateringsproblemen van dien en het afmaken van het middelste drainage kanaal op het terrein ook uit te stellen.
- om een gebruikersonderhoudsplan te ontwikkelen. Als je een veld hebt gebruikt lever je het weer veegschoon op terwijl andere mensen van je team de sportmiddelen terug brengen.
- om het complex aantrekkelijker te maken met overduidelijke nieuwe scherpe belijning op de bestaande velden, het plaatsen van doelen en netbalringen die goed in de verf staan.
- om in samenwerking met Haarlem na te denken over een grote opleukbeurt van de binnenkant van het complex. Daarvoor zouden scholen uit de omgeving, buurtbewoners, kinderen uit de buurt maar ook graffityspuiters en kunstenaars uit Haarlem allemaal hun steentje kunnen bijdragen. Het is nu een onaantrekkelijk grauw geheel dat doet denken aan een groot kamp. De stedenbandrelatie kan in die kleurrijke kunst ook tot uiting komen.

Na alle tegenvallers durf ik deze aanbevelingen te doen omdat Mr. Mapurisa, de directeur van de Community Service Department van Mutare aan mij en Cees Meijer tijdens ons gesprek met hem een onderhoudscommitment gaf. Dat is cruciaal want anders gaan alle investeringen verloren. Ingezet zal moeten worden op een beheerder en een vaste staf van minstens twee mensen. Het veld bij Hobhouse moet voorzien worden van doelpalen en vervolgens verder worden geëgaliseerd en gereed gemaakt voor gebruik. Ook daarvoor gaf Mr. Muparisa een commitment aan ons af. Zaak is deze toezeggingen voor Hobhouse nu op schrift te stellen en vast te leggen aan de verantwoordelijke mensen bij CSD. 'De bal ligt bij ons', zei Mr. Mapurisa.

Aanbevelingen rond duurzaamheid en de toekomst van MHS

Situatie 11: Sinds 1999 steunt Haarlem als onderdeel van het Stedenbandprogramma het sportproject waar MHS nu zo'n belangrijk deel van uitmaakt. Haarlem gaat in principe nog een kleine 2 jaar door met directe financiële steun maar de band blijft daarna natuurlijk. Aanvullende steun voor het sportproject kwam t/m 30 juni 2005 van VWS en VNG. Voor 2005 en (in aanvraag voor) 2006 is financiële steun gegarandeerd van de Johan Cruijff Foundation. Vanaf september 2005 is de komst voor 16 maanden gepland van de laatste junior expert en na Tobias en Bianca zijn nog 2 uitzendingen van starters voorzien. Volop beweging dus nog maar het eind van dit projectonderdeel is in zicht.

Daarom is het heel erg zaak om nu zeer actief na te gaan denken over het hoe nu verder. In dat licht stond met name ook deze evaluatie. Een hoe nu verder in een zeer onzekere sociaal politieke situatie van Zimbabwe anno 2005. Om de zaak nog ingewikkelder te maken moet het nieuw uit te zetten pad vanzelfsprekend ook duurzaam zijn en voldoende garantie bieden voor continuïteit, ook na 'Haarlem'.

Aanbeveling 11: Op basis van vele gesprekken hierover en het combineren en afstrepen van mogelijkheden beveel ik aan:

- om in het laatste kwartaal van 2005, aangestuurd door de nieuwe junior expert en het MHS bestuur, een objectieve Zimbabweaanse consultant het volgende te laten onderzoeken:
  - a. of er mogelijkheden zijn voor een zelfstandige NGO structuur van MHS
  - b. om een dekkingsmix van het budget te ontwikkelen bestaande uit bijdragen van sponsors (zowel ad hoc voor evenementen als structureel) zowel in geld als in kind, community bijdragen, bijdragen van sportbonden en mogelijke bijdragen uit inkomensgenererende projecten. Dit allemaal als basis voor het verwerven van aanvullende buitenlandse steun van een donororganisatie.

Op basis van de vele mogelijkheden die ik de revue hoorde passeren schat ik de kansen op het vinden van een dekkingsmix als lastig maar reëel in.

Van de bijdragen uit Zimbabwe moet echter niet teveel worden verwacht deze periode.

Per onderdeel werk ik deze dekkingsmix kort uit:

- b.1 **sponsors** - nu al zijn er goede contacten met Coca Cola en andere bedrijven in Mutare. Die zouden kunnen worden uitgebreid. Een bescheiden vorm van shirtsporing moet niet uit de weg worden gegaan.
- b.2 **community bijdragen** - de clubs die nu bescheiden contributies gaan vragen zouden iets bij kunnen dragen aan het nieuwe MHS (met waarschijnlijk een nieuwe naam). Dit vergroot ook de betrokkenheid.
- b.3 **bijdragen van sportbonden** - de sportbonden zijn zeer gebaat bij een werkende opzet van de sportleidersorganisatie. Een bijdrage van hun kant zou daar tegenover kunnen staan.
- b.4 **mogelijke bijdragen uit inkomensgenererende projecten** - dit aspect moet heel goed worden onderzocht en is afhankelijk van de nieuwe organisatievorm die wordt gekozen. Mogelijkheden zijn: bijdragen uit gegeven trainingen en clinics buiten Manicaland, kleine bijdragen van scholen voor diensten van sportleiders, bijdragen voor gegeven workshops waarmee het sportleidersconcept kan worden overgebracht buiten Manicaland, bijdragen van aan het project gerelateerde economische projecten (zoals het idee uit Kenya om een project op te starten dat leren ballen maakt). Benefietconcerten (Tuku?) zijn ook het onderzoeken waard.

Dit alles moet grondig worden onderzocht, natuurlijk ook in relatie tot de overige stakeholders rond sport in Mutare. Daar gaat mee worden samengewerkt vanuit een eigen zelfstandige positie. Dit is onder de huidige omstandigheden de enige optie om aanvullende fondsen bij te genereren. Een verkapt overheidsorganisatie zal daar niet in slagen. Dit houdt in dat ik een opschuiven in de richting van ministeries en overheidsdiensten negatief aanbeveel. Autonomie en professionalisering alleen geven een nieuw MHS nieuwe kansen.

Situatie 12: als brug naar zelfstandigheid zal er de komende jaren gefocussed moeten worden gewerkt, meer aandacht moeten zijn voor planning, discipline, opleiden van meer sportleiders en verhogen van het kwaliteitsniveau

van het werk. In deze periode zal Mutare-Haarlem goed zichtbaar moeten zijn. MHS wil volgens mij geen semi-overheidsproject worden. MHS wil op weg gaan naar zelfstandigheid.

Aanbeveling 12: Om dat proces in de huidige periode t/m 2006 te ondersteunen beveel ik aan:

- Om meer dan nu het geval is als sportleiders goed zichtbaar te zijn door het altijd dragen van Haarlem-Mutare T-shirts en sportprojectkleding tijdens trainingssessies en andere activiteiten.
- Om vooral tijdens community sport voor de jongeren herkenbaar en goed zichtbaar te zijn door het dragen van kleding van het sportproject.
- Om het Chikanga sportproject in een gezamenlijke inspanning te verfraaien (zie hierboven). De vignetten van Haarlem-Mutare city link mogen daar groot op zichtbaar zijn. Er zit veel Haarlem City link geld in dat project. Dan moet dat zichtbaar zijn ook. Daar moet de overheid geen goede sier mee gaan maken.
- Om inspanningen te doen die voorbereidend zijn op professionalisering en verzelfstandiging. Zie de aanbevelingen hierboven.
- Om de samenwerking met overheidsorganen zakelijk en strikt noodzakelijk te houden.
- Om als advanced sportleiders, junior expert en starters meer nog dan nu gefocussed te zijn op overdracht van vaardigheden en kennis richting trainees en elkaar.

Situatie 13: In Haarlem moet goede aandacht blijven voor draagvlak in de stad en bij de gemeente van het sportproject als belangrijk onderdeel van de Stedenband.

Aanbeveling 13: Daarom beveel ik aan zodra er duidelijkheid is over de focus op zelfstandigheid:

- Om als Haarlem meer acties in de stad te doen over het sportproject
- Om de Chikanga opleuk-optie uit te werken
- Om een sportmiddelen-inzameling te organiseren
- Om een actie te doen voor aanvulling van het 'welfare fund' voor de sportleiders
- Om clubs in Haarlem meer te linken met clubs in Mutare
- Om Elco van der Geest als ambassadeur Mutare te laten bezoeken.

Tenslotte nog enkele los/vaste aanbevelingen (tips eigenlijk):

- Het is goed om een evaluatie te doen van Challenge Day (en andere evenementen) en dat vervolgens op te slaan als een soort draaiboek voor de volgende keer zodat niet iedere keer opnieuw het wiel moet worden uitgevonden.
- Bij ICCO kan nagevraagd worden wat de mogelijkheden zijn voor de aanstelling van lokale starters met geld van ICCO/PSO.
- Het Memorandum of Understanding tussen de stakeholders rond het sportproject in Mutare moet nog worden ondertekend door het Ministerie van Onderwijs. Persoonlijke redenen hebben dat tot voor kort tegengehouden. De nieuwe verantwoordelijke Mr. Segura is bereid om het nu te ondertekenen. Ik pleit ervoor dat nu snel af te ronden.

Slot en samenvattende conclusie

In de periode van 25 juni t/m 8 juli 2005 heb ik een evaluatiestudie gedaan naar de resultaten van het Sportproject van de stedenband Haarlem Mutare.

Ik kreeg hiervoor alle medewerking van de kantoorstaf in Haarlem, de stedenbandcoördinator in Mutare, de oud sportontwikkelingsadviseur, de huidige junior expert, de twee uitgezonden Nederlandse starters, het bestuur van de sportleidersorganisatie MHS, sportleiders en overige stakeholders.

De evaluatie vond plaats in het diepste van een nieuwe crisis die Zimbabwe treft. In een grote opschoonoperatie zijn in Mei en Juni de townships en centra van de steden schoongeveegd. Mensen lagen dit keer echter voor de bezem en honderdduizenden van hen zijn dakloos en brodeloos geworden. Een nieuwe menselijke tragedie die bovenop al die problemen komt die Zimbabwe momenteel al kent. Brandstof is er daar ook één van. Er is echt op dit moment geen brandstof in het land en 90% van de auto's staan al weken stil. Strategische voorraden zijn vrijwel nihil en de productie komt in gevaar.

In die context heb ik kunnen constateren dat het Sportproject onder deze moeilijke omstandigheden goed is uitgevoerd met hele behoorlijke resultaten. Sport heeft in Mutare meer aandacht gekregen, meer dan tachtig jonge mensen kregen hun opleiding als sportleider en deden daar hun voordeel mee en duizenden kinderen en jongeren profiteren wekelijks van de nieuw aangeboden sportmogelijkheden. Zie verder bij de conclusies in dit rapport.

Sportinhoudelijk dus zeer voldoende. Organisatorisch valt er nog best veel te verbeteren en daar is een flink deel van de aanbevelingen ook op gericht.

Een serieus en dringend punt van aandacht is de relatie tot de ministeries en de City Council want de vraag is hoe lang kan je nog doorgaan met steun aan onderdelen van een repressief overheidsapparaat. Hoe ver ze ook van de centrale macht afstaan en hoezeer ze ook hun hart bij sport hebben.

Het moeilijke is dat het op dit moment gewoon niet is te voorspellen is hoe het gaat lopen maar de kans is zeker aanwezig dat de overheid nog meer greep wil gaan krijgen op al het werk gericht op jongeren in het land.

Om die reden is het nu zaak om afstand te houden van verdere versmelting met die (semi-) overheidsafdelingen. Alle ruimte moet nu vrij gehouden worden om nu goed en snel uit te laten zoeken of er mogelijkheden zijn voor een zelfstandig doorgaan. Aanzetten daarvoor heb ik in dit rapport gegeven.

De sportleidersorganisatie op weg naar een autonome positie, met eigen diploma's en ook loopbaanmogelijkheden. Werkend als een voorbeeld voor andere provincies van Zimbabwe die het concept kunnen overnemen. Die kant moet het sportproject volgens mij op. Een aanschuren tegen overheidsafdelingen zoals nu gebeurt vind ik geen goede weg. Al begrijp ik wel dat je voor accommodaties en medewerking voor evenementen ook niet helemaal om hen heen kan. Even afstand houden is nu het devies en zodra er een duidelijke vorm van autonomie is bereikt kan er weer intenser worden samengewerkt.

Haarlem en Mutare kunnen trots zijn op dit stuk werk, opgezet en uitgevoerd door een mooi stel jonge mensen. Ondanks alles een succes en bewijs dat de Stedenband leeft. Juist nu moet vriendschap zich bewijzen!

Bilthoven, 9 juli 2005 - Meer Mens - Aad van der Meer

A perfect Match?

Sportproject Haarlem-Mutare

Sinds 1999 is er een succesvol sport uitwisselingsproject tussen Haarlem en Mutare, Zimbabwe.

Met gelden van VNG en VWS is het project gestart en inmiddels worden via financiering van andere Nederlandse partijen het project voortgezet.

Met name de gemeenten Haarlem en Mutare, ICCO en Johan Cruijff-foundation ondersteunen het project naar zijn verdere verzelfstandiging.

Bij de stedenband Haarlem-Mutare is een sportcoördinator aangetrokken en ICCO financiert in Mutare een junior-deskundige en twee Nederlandse sportmensen.

Evaluatiemissie.

In de periode van 25 juni t/m 8 juli 2005 heeft consultant Aad van der Meer een evaluatiestudie gedaan naar de resultaten van het Sportproject van de stedenband Haarlem Mutare in Mutare. Aad van der Meer werkte jarenlang bij ICCO als senior programme officer en reisde voor zijn werk vele malen naar Zimbabwe in de periode 1994-2004. Aad runt inmiddels zijn eigen advies en organisatie bureau Meer Mens.

Bevindingen.

De evaluatie vond plaats in het diepste van een nieuwe crisis die Zimbabwe treft. In een grote opschoonoperatie zijn in Mei en Juni de townships en centra van de steden schoongeveegd. Mensen lagen dit keer echter voor de bezem en honderdduizenden van hen zijn dakloos en brodeloos geworden. Een nieuwe menselijke tragedie die bovenop al die problemen komt die Zimbabwe momenteel al kent. Brandstof is er daar ook één van. Er is echt op dit moment geen brandstof in het land en 90% van de auto's staan al weken stil. Strategische voorraden zijn vrijwel nihil en de productie komt in gevaar.

In die context heeft Aad van der Meer kunnen constateren dat het Sportproject onder deze moeilijke omstandigheden goed is uitgevoerd met hele behoorlijke resultaten. Sport heeft in Mutare meer aandacht gekregen, meer dan tachtig jonge mensen kregen hun opleiding als sportleider en deden daar hun voordeel mee en duizenden kinderen en jongeren profiteren wekelijks van de nieuw aangeboden sportmogelijkheden.

Sportinhoudelijk dus zeer voldoende. Organisatorisch valt er nog het een en ander te verbeteren en daar is een deel van de aanbevelingen ook op gericht.

De sportleidersorganisatie op weg naar een autonome positie, met eigen diploma's en ook loopbaanmogelijkheden. Werkend als een voorbeeld voor andere provincies van Zimbabwe die het concept kunnen overnemen.

Die kant moet het sportproject volgens Aad op, waarbij hij gepaste afstand van overheidsinstanties adviseert.

Zijn conclusie is:

Haarlem en Mutare kunnen trots zijn op dit stuk werk, opgezet en uitgevoerd door een mooi stel jonge mensen. Ondanks alles een succes en bewijs dat de Stedenband leeft. **Juist nu moet vriendschap zich bewijzen!**